

Odmowa udzielenia świadczenia zdrowotnego przez lekarza POZ

Anna Stychlerz, „Vox iuris” Doradztwo Prawne, Szczecin

Zgodnie z art. 30 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (tekst jednolity: Dz.U z 2008 r. nr 136, poz. 857; dalej w skrócie u.z.l.l.d.) lekarz ma obowiązek udzielać pomocy lekarskiej w każdym przypadku, gdy zwłoka w jej udzieleniu mogłaby spowodować niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia oraz w innych przypadkach niecierpiących zwłoki. Obecny stan prawny dopuszcza jednak możliwość odmowy przez lekarza podjęcia lub zaprzestania wykonywania świadczenia zdrowotnego, ale tylko pod pewnymi warunkami. Odmowa udzielenia świadczenia zdrowotnego jest możliwa tylko w sytuacjach wskazanych w ustawie.

NIEPODJĘCIE LECZENIA A ODSZTAPIENIE OD LECZENIA

Przepisy ustawy posługują się pojęciami niepodjęcia i odstąpienia od leczenia. Właśnie w odmowie udzielenia świadczenia zdrowotnego będą się zawierały dwa pojęcia niepodjęcia leczenia i odstąpienia od leczenia. Natomiast przez samo leczenie należy rozumieć nie tylko udzielanie w celach terapeutycznych

szeroko rozumianych świadczeń zdrowotnych, lecz również wydawanie związanych z procesem leczniczym skierowań na badania diagnostyczne przeprowadzane przez inną osobę lub wydawanie skierowania do szpitala. Dopuszczając możliwość odmowy udzielenia świadczenia zdrowotnego, u.z.l.l.d. formułuje warunki, jakie powinny być spełnione w sytuacji odmowy. Przed lekarzem odstępującym od leczenia ustawa stawia inne warunki (art. 2 i 3) niż przed lekarzem niepodejmującym go.

„Obowiązek odnotowania odmowy nie dotyczy lekarza niepodejmującego leczenia, a tylko tego, który od leczenia odstępuje”.

UZASADNIENIE ODMOWY UDZIELENIA ŚWIADCZENIA ZDROWOTNEGO

W przypadku odstąpienia od leczenia lekarz ma obowiązek uzasadnić i odnotować ten fakt w dokumentacji pacjenta (art. 38 ust. 4 u.z.l.l.d.). Uzasadnienie powinno określać, jakie są przyczyny odmowy leczenia pacjenta i wskazać pobudki, które kierowały lekarzem. Z u.z.l.l.d. nie wynika wprost obowiązek poinformowania pacjenta o powodach odstąpienia od leczenia, ponieważ ma ono prawo względu do dokumentacji lekarskiej.

W sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia lekarz nie może odmówić pacjentowi z grupy wysokiego ryzyka udzielenia świadczenia

Adres do korespondencji:
Anna Stychlerz
ul. Wojska Polskiego 63
70-476 Szczecin
tel./faks: (91) 43-43-999
tel.: 0601-784-817
e-mail: info@voxiuris.pl

Copyright © 2009 Via Medica
ISSN 1897-3590

W przypadku odstąpienia od leczenia lekarz ma obowiązek uzasadnić i odnotować ten fakt w dokumentacji pacjenta

ODMOWA Z POWOŁANIEM SIĘ NA TAK ZWANĄ KLAUZULĘ SUMIENIA

Zgodnie z u.z.l.l.d., jeśli nie zachodzi przypadek niecierpiący zwłoki i lekarz odmawia świadczenia z uwagi na niezgodność świadczenia z jego sumieniem, powinien, zgodnie z art. 39 u.z.l.l.d., wskazać pacjentowi realne możliwości uzyskania pomocy innego lekarza lub w innym zakładzie opieki zdrowotnej. Zgodnie z tym zapisem lekarz POZ może odmówić leczenia pacjenta na przykład z HIV, powołując się na tak zwaną klauzulę sumienia. W takiej sytuacji musi jednak wskazać innego lekarza lub zakład opieki zdrowotnej, który udzieli pomocy pacjentowi. Fakt ten powinien odnotować także w dokumentacji medycznej, a o odmowie powinien poinformować na piśmie przełożonego, jeśli takiego posiada. Natomiast w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia lekarz nie może odmówić pacjentowi z grupy wysokiego ryzyka udzielenia świadczenia.

„Jeśli nie zachodzi przypadek niecierpiący zwłoki i lekarz odmawia świadczenia z uwagi na niezgodność świadczenia z jego sumieniem, powinien, zgodnie z art. 39 u.z.l.l.d., wskazać pacjentowi realne możliwości uzyskania pomocy innego lekarza lub w innym zakładzie opieki zdrowotnej”.

ODMOWA ZE WZGLĘDU NA WAŻNE POWODY

Zgodnie z przepisem art. 38 ust. 3 u.z.l.l.d., jeżeli lekarz wykonuje swój zawód na podstawie stosunku pracy lub w ramach służby, może nie podjąć lub odstąpić od leczenia, jeżeli istnieją poważne ku temu powody, po uzyskaniu zgody swojego przełożonego. Ważnymi powodami będą przyczyny, które lekarz może racjonalnie uzasadnić i które usprawiedliwiają decyzję lekarza o niepodjęciu lub zaprzestaniu leczenia. Do takich ważnych przyczyn leżących po stronie pacjenta można zaliczyć na przykład obraźliwe zachowanie pacjenta, niestosowanie do zaleceń lekarza. Powodem odstąpienia od leczenia może być też przekonanie lekarza, że

posiadana wiedza nie jest wystarczająca do zapewnienia skutecznej pomocy lekarskiej pacjentowi. Odmowa udzielenia świadczenia nie może mieć charakteru dyskryminacyjnego — na przykład, nie może mieć na nią wpływ wiedza lekarza o orientacji seksualnej pacjenta czy o jego przynależności do określonej grupy etnicznej. Zakaz dyskryminacji wynika bezpośrednio z art. 3 KEL, który stanowi, że lekarz powinien wypełniać swoje obowiązki z poszanowaniem człowieka, bez względu na wiek, płeć, rasę, wyposażenie genetyczne, narodowość, wyznanie, przynależność społeczną, sytuację materialną, poglądy polityczne czy inne uwarunkowania. Odmowa leczenia bez ważnych powodów, której skutkiem jest powstanie szkody dla zdrowia pacjenta, może stanowić podstawę do zasądzenia odszkodowania na jego rzecz. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego szkoda powinna być rozumiana szeroko, nie tylko jako pogorszenie stanu zdrowia, lecz również utrzymywanie się rozstroju zdrowia, jeśli w wyniku zabiegu mógł on zostać wyeliminowany (wyrok SN z 11 grudnia 2002 r. I CKN 1386/00).

ODMOWA UDZIELENIA ŚWIADCZENIA ZE WZGLĘDU NA STAN ZDROWIA

Odmowa udzielenia świadczenia zdrowotnego ze względu na stan zdrowia lekarza nie skutkuje konsekwencjami wynikającymi z odpowiedzialności cywilnej.

ODMOWA W SYTUACJI BRAKU BEZPOŚREDNIEGO ZAGROŻENIA ŻYCIA LUB ZDROWIA

Zgodnie z art. 38 ust. 1 u.z.l.l.d. lekarz może odmówić leczenia, jeśli nie ma bezpośredniego zagrożenia dla życia lub zdrowia pacjenta — na przykład gdy pacjent ma dolegliwość, której leczenie może być rozpoczęte w każdym innym czasie. W niektórych sytuacjach na odmowę leczenia ma wpływ forma zatrudnienia lekarza. Gdy lekarz wykonuje swój zawód na podstawie stosunku pracy, na

odmowę leczenia musi uzyskać zgodę swojego przełożonego.

„Lekarz ma obowiązek wcześniejszego uprzedzenia pacjenta o zamiarze odstąpienia od leczenia”.

OBOWIĄZEK UPZEDZENIA O ZAMIARZE ODSTĄPIENIA OD LECZENIA

Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty nakłada na lekarza obowiązek wcześniejszego uprzedzenia pacjenta o zamiarze odstąpienia od leczenia, co pozwala uniknąć sytuacji zaskoczenia pacjenta tą decyzją i jednocześnie

umożliwia mu skontaktowanie się z innym lekarzem w celu kontynuowania procesu leczenia. Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty nie przewiduje sankcji za zaniechanie obowiązku poinformowania o zamiarze odstąpienia od leczenia, wpisu do dokumentacji czy uprzedniego powiadomienia o zamiarze powstrzymania się od wykonania świadczeń zdrowotnych. W takich wypadkach będą miały zastosowanie ogólne przepisy o prawie pracy — w przypadku lekarza wykonującego zawód w ramach stosunku pracy — lub przepisy o izbach lekarskich czy prawie cywilnym.

PODSTAWA PRAWNA

1. Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (tekst jednolity: Dz.U. z 2008 r. nr 136, poz. 857).

PIŚMIENNICTWO

1. Zielińska E. (red.). Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty. Komentarz. Wolters Kluwer Polska — ABC, 2008.